

מפתורא דאבא

ניצוצי אור מאוצר תורתו של

ב"ר מרן אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם אבא זי"ע
בעל האמונת אברהם מפיטסבורג

י"ל כסיוע יידינו הנגבד
הר"ר בנימין מאיר ווינגברג הי"ו
ומשפחתו שיחיו
ברוךו נ"י

פר נח תשפ"ה
גיליון מה

מילי דגליון

מכת"ק רבינו זי"ע על גליונות הספרים

שערי תשובה (שער ג, אות יז)

ודע כי המעלות העליונות נמסרו במצות עשה, כמו מעלת הבחירה, ... ומעלות שלמות הבטחון, שנאמר (דברים יח, יג) "תמים תהיה עם ה' אלקיך"

וכתב רבינו על הגליון:

זה שאמר הכתוב "נח איש צדיק תמים ה' בדורותיו", זה אומר שה' לו בטחון ונתן אימון בדורו, שבודאי יחזרו בתשובה.

וכמו שפ' חותני הרה"ק [רבי איתמר מנדבורנא] זצ"ל [על מש"כ רש"י ז, ז] [מאמין ואינו מאמין], שלא ה' מאמין שלא יחזרו בתשובה.

'תמים תהי' עם ה' אלקיך' בגימט' 'שבת קודש', כי קדושת השבת נוטע מדת הבטחון ודו"ק.

מילי יקרא

שמינית שבשמינית

א"ר חייא בר אשי אמר רב תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית (סוטה ה ע"א). כבר טרחו המפרשים לבאר מה זה 'שמיני שבשמינית'.

ולענ"ד נראה בעה"י בפשטות דקאי על דסליק מיניה לעיל, 'מה ים שיש בו כמה רביעיות רוח קימנא עוכרתו, אדם שאין בו אלא רביעית אחת על אחת כמה וכמה', עיין שם, ועל זה אמר שיכול להיות לו גאווה רק אחד משמונה שבשמינית, שהוא שיעור קורטוב (עי' פ' רש"י ר"ה יג. ד"ה חסר), אחד מס"ד בלוג, שהוא המדה הקטנה ביותר, והבן.

או יאמר שהכוונה על פסוק שמיני בפרק שמיני שבתורה, שהוא הפסוק (בראשית ח, ח) "וישלח את היונה מאתו", שאמר על זה רבי ירמיה (סנהדרין קח ע"ב) "מכאן שדירתן של עופות טהורים עם הצדיקים", וזהו שרמזו 'תלמיד חכם צריך שיהא בו שמיני שבשמינית', היינו שצריך שיהיה לו התחברות לצדיקים וחברים טובים.

ואפשר ירמוז שאף שהדרך של תלמידי חכמים להדריך בני אדם בדרכי השי"ת ולטפל אפילו בנחותי דרגא להעלותם, עם כל זה צריך שיראה שחברותא זו יהיה אצלו בדרך ארעי, אבל דירת קבע ועיקר החברותא שלו יהיה עם הצדיקים, ואף שבכל הענינים צריך להיות שפל ועניו, בענין זה יקיים בעצמו ויגבה לבו בדרכי ה' (דה"ב יז, ו).

וזהו שאמרו שצריך שיהיה לו שמינית שבשמינית, שאף שיהיה שפל בעיניו, לא יחשוב לעצמו איך ארהיב עוז בנפשי להתקרב אל הצדיקים, והלא איני ראוי לזה, אלא יהיה לו מעט גבהות והתנשאות שהוא ראוי לגוד אצל הצדיקים כיונה ששכנה אצל נח, והבן.

מילי דאבא מס' סוטה

עניני הפרשה

ימינך, עשה למען תורתך, עשה למען קדושתך, כי אחר כל התפילות והבקשות ששפכנו שיח לבבנו לפני הקב"ה, עדיין צריכים אנו זכות שאכן יתקבלו תפילותינו לרחמים ולרצון לפני אדון כל, לכן אנו מבקשים עשה למען שמך וכו', שאם לא יעשה למעננו, יתעוררו נא רחמי ויעשה למען שמו וימינו תורתו וקדושתו.

והרי מראה הקשת בתוך הענן יורה לבני אדם להתעורר לתשובה ולתפילה, ואילו בעת שהשמים מכוסים בענני חושך וערפל ללא אור הקשת, הרי זה אות שאין התפילה מקובלת ח"ו, וכנאמר (איכה ג מד) סכותה בענן לך מעבור תפילה, ואינא בגמרא (ברכות לב ע"ב) דמהאי טעמא לא גזר רבא תענית ביומא דעיבא, עי"ש, ועל כן לעת כזאת אין מנוס אלא להפציד ולהעתיר בתפילה ותחנונים שיעשה הקב"ה למען כבוד שמו ותורתו אם לא למעננו.

וזהו שאמר הכתוב 'את קשתי נתתי בענן', קשתי ר"ת ק'דושתך ש'מך ת'ורתך י'מינך, ור"ל שבתוך הענן אשר מסך וחוצץ בעד תפילותיכם מלהתקבל, נתתי את קשתי, שתתעוררו להתפלל למען שמי ותורתך, 'והיה לאות ברית ביני ובין הארץ', שלא יהיה שום מסך מבדיל ומחיצה מפסקת ביני ובין הארץ, ויתקבלו תפילותיכם ברחמים וברצון.

אמונת אברהם
שלא יהיה מסך המבדיל לתפילותינו
את קשתי נתתי בענן וגו' וזכרת את בריתי אשר ביני וביניכם וגו' (ט יג-טו).
ראוי להבין מפני מה עשה הקב"ה ככה שתהא הקשת דייקא אות ברית בינו ובין הארץ.
ונראה בדרך רמז, דהנה קדמונינו תיקנו לומר אחר תפילת שמונה עשרה, 'עשה למען שמך, עשה למען'

עניני דיומא

אחישנה' בחודש 'חשוון'

ברעווא דרעוין ש"ק פר' נח - שבת ר"ח חשוון תשמ"ה, לפני ברכת המזון אמר רבינו זי"ע: "איתא במדרש (הובא בבני יששכר מאמרי חודש חשוון) שמקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו יחנן בחודש חשוון, עי"ש. והנה בעוד כמה דקות הוא הזמן הראוי לזה, כי ידוע שאין בן דוד בא בערבי שבתות ובערבי יו"ט, וכן אין בנין בית המקדש דוחה שבת, לכן הגם שכבר היה ר"ח חשוון בער"ש ובשב"ק, אבל לא היה זמן הראוי להבנות בו הבית, ועתה בצאת השבת מתחיל הזמן הראוי של חודש חשוון ונוכל בעז"ה לקבל פני משיח צדקנו עם הגנון של "והיה מדי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'".

אח"כ הוסיף רבינו ואמר: "החודש נקרא 'חשוון', כי כתוב על הגאולה העתידה "בעתה אחישנה", שאף שעדיין לא הגיע הזמן יחיש השי"ת גאולתן של ישראל, וכן מורה שם החודש 'חשוון' ע"ש אחישנה". [מרשימות הה"ח אלימלך בנט הי"ו]

וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעוריו וגו' (ח נא). לכאורה צריך ביאור וכי בעבור הקרבן וריח הניחוח נשבע הקב"ה שלא יוסיף לקלל את האדם, הלא מקרא מלא נאמר (שמואל א' טו כב) "החפץ לה' בעולות וזבחים כשמוע בקול ה' הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים".

ונקדים 'פלפול כל שהוא' בהלכות נטילת ידיים, דהנה איתא בירושלמי (ברכות פ"א ה"א) תינכף לנטילת ידיים ברכה, שנאמר (תהלים קלד ב) שאו ידיכם קודש וברכו את ה', וכל מי שהוא תוכף לנטילת ידיים ברכה, אין השטן מקטרג באותה סעודה, ע"כ.

ונחלקו הראשונים באיזה נטילת ידיים וברכה איירי, דעת הר"ף והרמב"ם וסייעתם היא דמיירי במים אחרונים, שלא יפסיק אחריהם עד שיברך ברכת המזון, ואילו בין נטילת ידיים ראשונים וברכת המוציא מותר להפסיק, אך לדעת הרא"ש והטור והשו"ת הראשונים. וזה לשון הטור (או"ח סי' קס"ז): 'וינגב ידיו היטיב ויברך ברכת המוציא מיד, ומיהו רבינו יואל כתב שאין לחוש על הפסק בין נטילה להמוציא וכו', וההיא דתכף לנטילה ברכה מפרש לה על מים אחרונים, וכן פירש רב אלפס והרמב"ם ז"ל, וא"א הרא"ש ז"ל היה גרילי אף בראשונים שלא להפסיק וכו', ומתוך הירושלמי משמע ג"כ דההיא דתיכף לנטילה ברכה אמים ראשונים קאי, דאיתא התם התוכף ברכה לנט"א אינו ניזוק בכל אותה סעודה'.

ואכתי ראו להבין מנא ליה דהירושלמי מיירי בהפסק בין נט"א להמוציא, הלא אפשר הכוונה על הפסק בין הנטילה לברכת ענט"י, גם צריך ביאור מפני מה הו' השכר על דבר זה שלא יקטרג השטן בכל הסעודה, ותו מאי אולמא דהאי דינא יותר משאר דקדוקי מצוות שזוכים בעבורה לשכר כזה.

ונראה דהנה בסימן הקודם (סה) כתב הטור: 'מי שיצא מבית הכסא ורצה ליטול ידיו לאכילה, שאלו לרש"י אם צריך ליטול ב' פעמים, והשיב, שאלתי את ר' יעקב ב"ר יקר, ואמר שצריך ליטול ב' נטילות, על הראשונה אשר יצר ועל השנייה ענט"י, אבל אני סבירא לי נטילה אחת עולה לכאן ולכאן, והר"מ מרוטנבורג היה נוהג כר"י ב"ר יקר, דאי בנטילה אחת יברך אשר יצר ואח"כ ענט"י הו' הפסק, וכן היה נוהג א"א הרא"ש ז"ל, ע"כ.

וליישב דעת רש"י, היה אפשר לומר כדרך שכתב בהגהות מרדכי בפרק אלו דברים (ברכות סי' ה, הובא בב"י סי' קסה) דלמאן דאמר נטילה אחת עולה לכאן ולכאן, מברך תחילה ענט"י ואח"כ אשר יצר, ובכחאי גוונא ליכא הפסק בין נט"י לברכת ענט"י.

ברם, הרא"ש לא ניחא לי' בתירוץ זה, דאיהו לשיטתו אזיל וס"ל דאסור להפסיק בין נט"י לברכת המוציא אף בדברי תורה, על כן לא שייך שיברך תחילה ענט"י ואח"כ אשר יצר, דנמצא מפסיק בין נט"י להמוציא בברכת אשר יצר.

אך באמת אפשר ליישב שיטת רש"י דנטילה אחת עולה לכאן ולכאן, גם אליבא דהרא"ש שאסור להפסיק בין נט"י להמוציא, דתחילה יברך ענט"י ולאחריה יברך המוציא ויאכל כדית מן הפת, ואז יברך אשר יצר, ונמצא אינו מפסיק לא בין נט"י לברכת ענט"י ולא בין נט"י להמוציא, ואי משום הפסק בין הנטילה לברכת אשר יצר, יש מקום לחלק בין ברכת אשר יצר לברכת ענט"י, כי הברכה שמברכין על נט"י היא כשאר ברכת המצוות, וזמנה קודם הנטילה, ורק מאחר שאי אפשר לברך בשעה שאין הידים נקיות, תינקו לברך אחר הנטילה, על כן צריך להסמיק אותה ככל האפשר להנטילה ואין להפסיק בין הנטילה להברכה, לא כן ברכת אשר יצר שהיא ברכת שבה והודאה להשי"ת, אין צריך להסמיכה לנטילת הידים, ושפיר אפשר להפסיק בין הנטילה לברכת אשר יצר באמירת ברכת ענט"י וברכת המוציא ואכילת כזית פת.

אולם הר"י בר יקר ומהר"ם מרוטנבורג והרא"ש חולקים על רש"י וס"ל דצריך ליטול ידיו ב' פעמים, ולא ניחא להו בעצה זו שיברך אשר יצר אחר אכילת הפת [ועי' בא"י רבה שם].

ואפשר טעמם משום דברכת אשר יצר הוא שבה והודאה להקב"ה על רב טובו וחסדו עמנו בשמירת בריאות גופינו, וכנוסח הברכה 'גלוי וידוע לפניך וכו' שאם יפתח או יסתם וכו' אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה אחת', ומאוד הקפידה התורה על בריאות הגוף כנאמר (דברים ד טו) ושמרתם מאוד לנפשותיכם, והיא ברכה חשובה יותר מכל ברכות המצוות, על כן אין ראוי להרחיקה כל כך, שלא יהא נראה כאילו מזלזל ח"ו בטובתו של הקב"ה עמו.

ומעתה יובן היטב מה שהוצרך הירושלמי לומר תיכף לנטילה ברכה דייקא הכא שלא יפסיק בין נטילת ידיים וברכת המוציא, מה שלא הזהיר בשאר ברכות, דיש לומר דמיירי ביוצא מבית הכסא ורצה ליטול ידיו לאכול, והוה אמינא דסגי בנטילה אחת שתעלה לכאן ולכאן, דיברך תחילה ענט"י ואח"כ אשר יצר וכמו שכתב בהגהות מרדכי, לכן משמענו הירושלמי דאסור להפסיק בין ברכת ענט"י לברכת המוציא אף בדברי תורה, וכדעת הרא"ש, ולא יפסיק בברכת אשר יצר, רק יטול ידיו ב' פעמים, בראשונה יברך אשר יצר ובשניה על נטילת ידיים.

אינו פוסק מלעבוד על עצמו...

בהקדמת ספה"ק 'אמונת אברהם' כתב כ"ק מרן התפארת מרדכי זי"ע וז"ל: "אחד היה אברהם אב"א רחמא וחכימא דיהודאי שהקריב את גופו ונפשו לפרסם אמונת אלוקי עולם ויראתו על פני תבל, ושיהא שם שמים מתאהב ומתקדש על ידי עמו ישראל. תלמידי חכמים וחסידים, נקיי הדעת ובני עליה יראים ושלמים דבקו בו בכל לבם ונהרו אחריו בעבותות של אהבה רבה בהחיותם את נפשם מכל מוצא פיו דברי חכמה ודעת, והאיר את נפשם לעבודת השי"ת כראוי. ואף יצא שמו לתהלה בכל קצוי ארץ על ידי אלפים ורבות מאחינו בני ישראל שנושעו מברכות פיו ברפואות וישועות לרוב ומדבריו לא נפל ארצה, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו והיה שם שמים מתקדש ומתברכה על ידו שזו היתה משאלתו ומשאת נפשו כל ימיו, וכפי שאמר לי תוך אחד השיחים בזה"ל: "מעודי ועד היום, כל תשוקתי ורצוני הוא, שיהא שם שמים מתקדש ומתאהב על ידי".

ע"ב שנות חייו של כ"ק מרן אאמו"ר זי"ע עלי אדמות, היו חטיבה אחת של עבודת השי"ת מתוך מסירות נפש צילאית, וכפי שהגדיר ואמר לי דודי - גיסו כ"ק הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנא זצוק"ל בזה"ל: "אם יספרו לי רוח הקודש' על אביך, לא יהיה בעיני חידוש כלל, שהרי היהודי הזה אינו פוסק מלעבוד על עצמו אפילו רגע אחת".

יש מנהיג לבידה

מספר הר"ר עזרא שור הי"ו: פעם התלויתי לרבינו זי"ע בהליכתו בשביל באמצע הקריה, ולפתע ניגש אליו אדם שאינו שומר תומ"צ ר"ל ואמר לו: "אני אינני מאמין באלקים". פנה אליו הרבי במתק לשונו ואמר: "היודע אתה, אתמול הייתי כאן, ולפתע נפער חור באמצע הכביש". האיש הביט בו משתומם, והרבי ממשיך: "כן כן, הכביש נפתח פתאום, ומן הבור בצבץ רכב 'קאדילאק' יוקרתי ומפואר". "לא יתכן", טען האיש בנחרצות, והרבי אומר לו שוב: "אני בעצמי הייתי כאן וראיתי שזה מתרחש". אך הלה הגיב ואמר: "כנראה מאן דהו הביא לכאן רכב שכזה, רכב לא יכול להיווצר פה מעצמו".

או אז הביט אליו הרבי בעיניו החכמות ושאל: "רכב קאדילאק לא יכול להיווצר מעצמו, ועולם שלם - יקום מופלא, שמש, כוכבים, שמים וארץ - כן יכול להיווצר מעצמו? - -

המשך 'מייל' דשמעתתא:

ומישוב לפי זה קושייתנו מנא ליה להטור דכוונת הירושלמי שלא יפסיק בין נטילת ידיים וברכת המוציא, דילמא מיירי בהפסק בין הנטילה לברכת ענט"י, כי דבר זה פשוט הוא ולא צריך הירושלמי להשימענו, דמאי שנא משאר ברכות המצוות דבעינן להסמיק הברכה למעשה המצוה ואין להפסיק ביניהם, אך אי מיירי בהפסק בין נט"י וברכת המוציא, שפיר יש כאן חידוש גדול לפי דברינו דאיירי ביוצא מבית הכסא, דאתי לאשמוענן שלא יפסיק בהשתא גם יבואר שפיר מה שאמרו בירושלמי דבשכר זאת לא יקטרג השטן בכל הסעודה, דמאי טעמא ראוי המסמיק נטילה לברכה לקבל שכר, ולמה דייקא שכר זה שלא ינק בסעודתו, אלא דהשכר הוא מדה כנגד מדה, דמאחר שנטול ידיו ב' פעמים ומברך בראשונה אשר יצר, ואינו מקיל בנטילה פעם אחת ומאחר ברכת אשר יצר עד לאחר שיברך המוציא ויאכל כזית פת, כיון שחשוב בעיניו ליתן

אמונת אברהם בפרשתן